

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Justiția climatică”**(aviz din proprie inițiativă)**

(2018/C 081/04)

Raportor: **Cillian LOHAN**

Decizia Adunării Plenare	23.2.2017
Temei juridic	Articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură Aviz din proprie inițiativă
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului
Data adoptării în secțiune	3.10.2017
Data adoptării în sesiunea plenară	19.10.2017
Sesiunea plenară nr.	529
Rezultatul votului	194/12/8
(voturi pentru/voturi împotriva/ abțineri)	

1. Concluzii și recomandări

1.1. Noțiunea de justiție climatică încadrează schimbările climatice globale în categoria chestiunilor politice și etice, și nu strict în sfera chestiunilor de mediu. În mod obișnuit, ea este privită în contextul global al interdependenței spațio-temporale și recunoaște că membrii cei mai vulnerabili și mai săraci ai societății trebuie, deseori, să suporte cel mai puternic impact al schimbărilor climatice. Lucrul acesta se întâmplă în ciuda faptului că tocmai acele grupuri sunt cel mai puțin responsabile de emisiile care au generat criza climatică. Mai general spus, în prezentul aviz, justiția climatică ia în considerare necesitatea de a se ține seama, din perspectiva echității, de impactul, adesea disproporționat, al schimbărilor climatice asupra cetățenilor și asupra comunităților, **atât** în țările în curs de dezvoltare, **cât** și în cele dezvoltate.

1.2. CESE consideră că toți cetățenii au dreptul la un mediu sănătos și curat, precum și dreptul de a aștepta de la guverne asumarea răspunderii pentru propriile angajamente naționale și pentru contribuțiile stabilite la nivel național, în cadrul Acordului de la Paris, care sunt legate de factorii determinanți ai schimbărilor climatice și de amenințările create de aceste schimbări, recunoscând nu doar aspectele de mediu și economice mai evidente, ci și impactul social.

1.3. CESE propune lansarea unei dezbateri cu privire la o Cartă a UE privind drepturile climatice, care să stipuleze drepturile cetățenilor și ale naturii în contextul provocărilor generate de criza schimbărilor climatice globale. Recunoscând poziția de lider a UE în promovarea, pe plan mondial, a unui regim solid și echitabil privind schimbările climatice, CESE încurajează instituțiile UE și guvernele naționale să examineze aplicarea principiilor de justiție climatică la toate nivelurile, respectiv la nivel mondial, european, național și la nivelul comunității. Procesul semestrului european ar putea fi utilizat ca instrument pentru a atinge acest obiectiv. Justiția climatică se referă la justiție atât în ceea ce privește oamenii, cât și mediul de care depindem: cele două sunt interconectate. În acest context, CESE reamintește două inițiative recente: Pactul mondial pentru mediu și proiectul Declarației Universale a Drepturilor Umanității.

1.4. Sistemele de producție și de consum trebuie să se modifice pentru a se adapta la schimbările climatice și pentru a le atenua. Această tranziție trebuie să aibă loc în toată lumea și în context sectorial, iar UE poate juca un rol de frunte în acest sens. Sectoarele și lucrătorii aflați în cele mai vulnerabile situații trebuie identificați și sprijiniți în mod adecvat. În special, sistemele de producție a alimentelor și părțile interesate din domeniu ar trebui să fie sprijinite în procesul de tranziție. Consumul durabil de alimente trebuie să înceapă într-un stadiu din amonte, de pregătire a solului și de gestionare a sistemelor naturale, pentru a asigura elementul constitutiv fundamental al alimentelor. UE ar trebui să traseze o direcție clară de promovare a gestionării și protejării durabile a solurilor.

1.5. Puterea consumatorilor poate fi valorificată pentru realizarea tranziției doar în cazul în care consumatorii au opțiunea unor alternative etice durabile, care nu generează o reducere semnificativă a confortului sau a calității în termeni de servicii, utilizare sau acces. Se pot dezvolta alternative viabile pentru consumatori prin noile modele economice, precum economia digitală, colaborativă și circulară, și printr-o cooperare internațională privind tranziția globală și sectorială la aceste modele.

1.6. Mecanismele de sprijin, printre care și fondurile publice și instrumentele și stimulentele economice, ar trebui să fie utilizate pentru a asigura existența unei infrastructuri și a unor măsuri de sprijin adecvate pentru consumatorii care doresc să aleagă un stil de viață cu emisii scăzute de carbon, inclusiv asistență pentru a face față costurilor mai ridicate ale bunurilor și serviciilor etice/cu ciclul de viață îndelungat/durabile, precum și pentru a garanta că competitivitatea nu este subminată.

1.7. Trebuie să se cartografieze strămutarea locurilor de muncă în cadrul unei economii cu emisii scăzute de carbon și trebuie să se identifice oportunitățile cât mai curând posibil. Acest lucru va permite conceperea și aplicarea celor mai eficiente politici, prin care să se asigure protecția lucrătorilor și menținerea calității vieții lor, în cadrul unei tranziții juste.

1.8. CESE își reiterează propunerea referitoare la înființarea unui Observator european privind sărăcia energetică ⁽¹⁾, care să integreze toate părțile interesate și să contribuie la definirea indicatorilor europeni ai sărăciei energetice. Dreptate pentru toți cetățenii înseamnă asigurarea furnizării de energie curată, accesibilă și la un preț convenabil pentru toți.

1.9. CESE solicită să se pună capăt subvențiilor pentru combustibili fosili și să se facă tranziția către sprijinirea surselor regenerabile de energie.

1.10. Eficiența politicilor de durabilitate depinde de modul în care măsurile de sprijinire a tranziției sunt clar identificate, ierarhizate și finanțate corespunzător. În același timp, UE trebuie să înceapă negocieri internaționale foarte cuprinzătoare pentru un acord la nivel mondial care să poată atenua factorii determinanți ai schimbărilor climatice și să sprijine un model economic global mai durabil.

2. Context/Motivele elaborării prezentului aviz

2.1. Acest aviz din proprie inițiativă apare în contextul Planului de lucru al Observatorului dezvoltării durabile pentru 2017. Justiția climatică reprezintă un subiect care ne afectează pe noi toți și, cu toate acestea, nu există măsuri în acest domeniu la nivelul UE. CESE are, astfel, ocazia să preia un rol de conducere și să formuleze câteva – prime – propuneri, în special în ceea ce privește Europa. Multe dintre aspectele legate de justiția climatică trebuie încă să fie discutate în mod mai aprofundat, chestiunea repartizării globale și individuale a cotelor de emisie fiind un exemplu în acest sens.

2.2. CESE dorește să adopte o poziție instituțională, pentru a exprima punctul de vedere al societății civile organizate din UE în cadrul dezbaterii despre impactul schimbărilor climatice și despre felul în care se poate combate cel mai bine acest impact, într-un mod echitabil și corect.

2.3. În contextul obiectivelor ONU de dezvoltare durabilă (ODD), adoptate la nivel internațional, și al Acordului de la Paris și având în vedere că efectele schimbărilor climatice sunt deja resimțite, trebuie creat un sentiment sporit al urgenței în asigurarea justiției climatice prin acțiuni concrete.

3. Observații generale

3.1. Noțiunea de justiție climatică încadrează schimbările climatice globale în categoria chestiunilor politice și etice, și nu strict în sfera chestiunilor de mediu. Prin ea se recunoaște faptul că membrii cei mai vulnerabili și mai săraci ai societății trebuie, deseori, să suporte cel mai mare impact al efectelor schimbărilor climatice. În mod obișnuit, conceptul este privit în contextul global al interdependenței spațio-temporale, și anume cu accent pe responsabilitatea țărilor care s-au dezvoltat pe baza exploatarea resurselor naturale.

3.2. ODD depășesc obiectivele anterioare (ODM), recunoscând responsabilitatea reciprocă, asumarea răspunderii, acțiunea colectivă și necesitatea unor procese participative incluzive. Recunoscând poziția de lider a UE în promovarea, pe plan mondial, a unui regim solid și echitabil privind schimbările climatice, CESE încurajează instituțiile UE și guvernele naționale să aplice justiția climatică la toate nivelurile, respectiv la nivel mondial, european, național și la nivelul comunității. Procesul semestrului european ar putea fi utilizat ca instrument pentru a atinge acest obiectiv. Astfel, în prezentul aviz, justiția climatică ia în considerare necesitatea de a se ține seama, din perspectiva echității, de impactul, adesea disproporționat, al schimbărilor climatice asupra cetățenilor și asupra comunităților, atât în țările în curs de dezvoltare, cât și în cele dezvoltate.

⁽¹⁾ Avizul pe tema „Pentru o acțiune europeană coordonată în vederea prevenirii și combaterii sărăciei energetice” (JO C 341, 21.11.2013, p. 21).

3.3. O problemă este reprezentată de rezistența la politicile privind schimbările climatice, dar și de percepția că acestea penalizează cetățenii obișnuiți, anumite sectoare (de exemplu, sectorul agroalimentar sau al transporturilor) sau comunitățile și persoanele care depind de combustibilii fosili, în ciuda avantajelor acestor politici.

3.4. Diferite inițiative strategice se concentrează asupra sectoarelor și domeniilor care sunt foarte influențate de provocările climatice, de exemplu sănătatea, transporturile, agricultura și energia. Justiția climatică poate asigura o abordare integrată globală în vederea garantării că tranziția către o economie cu emisii scăzute de carbon se realizează corect și în mod echitabil.

3.5. Este important să se observe că justiția climatică nu se referă doar la cei afectați direct de impactul schimbărilor climatice, ci și la cei afectați de factorii determinanți ai schimbărilor climatice prin dependența de bunuri, servicii și stiluri de viață asociate cu emisiile ridicate și cu eficiența scăzută a utilizării resurselor.

4. Observații specifice

4.1. Dreptatea socială

4.1.1. CESE consideră că toți cetățenii au dreptul la un mediu sănătos și curat, precum și dreptul de a aștepta de la guverne asumarea răspunderii pentru propriile angajamente naționale și pentru contribuțiile stabilite la nivel național, în cadrul Acordului de la Paris, legate de factorii determinanți ai schimbărilor climatice și de amenințările create de aceste schimbări, recunoscând nu doar aspectele de mediu și economice mai evidente, ci și impactul societal.

4.1.2. Pilonul european al drepturilor sociale trebuie utilizat ca reper pentru un proces reînnoit de convergență către condiții mai bune de lucru și de trai în rândul statelor membre. Acesta se bazează pe 20 de principii, multe dintre ele fiind afectate direct de schimbările climatice sau, indirect, de necesitatea tranziției către noi modele economice.

4.1.3. În contextul drepturilor omului și al drepturilor sociale, CESE propune inițierea unei dezbateri privind elaborarea unei Carte a drepturilor climatice. Aceasta ar urma să stipuleze drepturile cetățenilor și ale naturii în contextul provocărilor generate pe fondul schimbărilor climatice. În acest context, CESE reamintește proiectul Declarației Universale a Drepturilor Umanității, întocmit în 2015 de Corinne Lepage, în perspectiva COP21.

4.1.4. Drepturile naturii sunt recunoscute în prezent în diferite țări din întreaga lume, prin procesul legislativ. De exemplu, în Țările de Jos, în anul 2015, un ONG, Fundația Urgenda, a câștigat un proces împotriva guvernului, în materie de climă. Instanța supremă neerlandeză a susținut în mod consecvent principiul conform căruia guvernul poate fi tras la răspundere în baza legii pentru faptul că nu a luat suficiente măsuri cu scopul de a preveni daunele previzibile rezultate în urma schimbărilor climatice. În prezent se pregătesc cauze similare în Belgia și în Norvegia. De asemenea, inițiative precum Pactul mondial pentru mediu, lansat la 24 iunie 2017, abordează necesitatea unei guvernări globale echitabile de mediu prin completarea „celei de-a treia generații a drepturilor omului”, prin intermediul unui instrument de referință universal, general și transversal.

4.1.5. Este necesar să ne asigurăm că membrii cei mai vulnerabili ai societății nu trebuie să poarte o povară inechitabilă și că tranziția către un model economic sensibil la climă este distribuită în mod echitabil în întreaga societate. De exemplu, principiul „poluatorul plătește” ar trebui să fie aplicat la nivelul celor care generează poluarea și care au de câștigat de pe urma ei, iar nu la nivelul utilizatorilor finali, în cazurile în care nu există alternative viabile. Aplicarea atentă și relevantă a acestui principiu important a mai fost examinată de CESE în trecut ⁽²⁾.

4.1.6. Se va produce o creștere a tuturor tipurilor de migrație (inclusiv a numărului refugiaților climatici) din cauza persoanelor strămutate ⁽³⁾. S-a văzut deja cât de slab pregătiți suntem în UE pentru a face față acestei situații și este bine cunoscută problema poverii disproporționate în rândul statelor membre. CESE a subliniat deja modul în care procesele economice dezechilibrate pot contribui la destabilizare în acest context ⁽⁴⁾.

⁽²⁾ Avizul privind impactul concluziilor COP21 asupra politicii europene în domeniul transporturilor (JO C 303; 19.8.2016, p. 10).

⁽³⁾ Avizul privind integrarea refugiaților în UE (JO C 264, 20.7.2016, p. 19).

⁽⁴⁾ Avizul pe tema „Propunere pentru un nou Consens european privind dezvoltarea – Lumea noastră, demnitatea noastră, viitorul nostru” (JO C 246, 28.7.2017, p. 71).

4.1.7. La nivelul UE, nu există niciun instrument aplicabil „persoanelor strămutate din motive de mediu”, așa cum s-a constatat într-un studiu recent privind refugiații climatici, realizat de Parlamentul European. Directiva privind standardele minime pentru acordarea protecției temporare este un instrument dificil de aplicat din punct de vedere politic pentru abordarea oricărei strămutări în masă, iar CESE sprijină poziția conform căreia Tratatul de la Lisabona oferă un mandat suficient de amplu pentru revizuirea politicii în domeniul imigrației, pentru a reglementa situația „persoanelor strămutate din motive de mediu”.

4.2. Sectorul agroalimentar

4.2.1. Sistemele de producție a alimentelor și regimurile alimentare se vor modifica pentru a se adapta la schimbările climatice și pentru a le atenua. Toți cetățenii depind de sectorul agroalimentar (de exemplu, fermierii, familiile, cei din lanțul de aprovizionare, consumatorii), astfel că tranziția către o societate cu emisii scăzute de dioxid de carbon ar trebui să le asigure celor afectați facilități și sprijin în ceea ce privește aceste schimbări. De asemenea, această tranziție va trebui să aibă loc la nivel global și în context sectorial, UE putând să joace un rol de lider în acest sens.

4.2.2. Schimbările climatice ridică provocări enorme pentru agricultura europeană, atât ca factor determinant, cât și ca sector care resimte pe deplin acest impact.

4.2.3. Sectorul trebuie să fie redefinit în ceea ce privește contribuția sa la sistemele naturale de absorbție, precum serviciile ecosistemice, care pot să atenueze, într-o anumită măsură, impactul schimbărilor climatice. Acestea ar trebui să fie recunoscute și ar trebui să se aloce fonduri publice, prin PAC, pentru sprijinirea serviciilor furnizate de sectorul agricol, în îndeplinirea obiectivului de a produce alimente. Acest concept general este sprijinit în avizul recent adoptat ⁽⁵⁾.

4.2.4. Consumul durabil de alimente trebuie să înceapă într-un stadiu din amonte, de pregătire a solului și de gestionare a sistemelor naturale, pentru a asigura elementul constitutiv fundamental al alimentelor. CESE subliniază că trebuie să se lanseze o dezbatere asupra necesității unei directive-cadru privind solul și să se preia rolul conducător în ceea ce privește importanța promovării unei gestionări și a unei protecții durabile a solurilor ⁽⁶⁾. Protejarea solului și rolul acestuia în serviciile ecosistemice constituie un punct de interes pentru Președinția estonă a Consiliului UE ⁽⁷⁾.

4.2.5. CESE promovează conceptul de producție și consum durabile. Un consens cu privire la necesitatea unei schimbări de atitudine în ceea ce privește consumul de carne va depinde de identificarea oportunităților și a măsurilor de sprijin necesare pentru a se asigura o tranziție corectă pentru cei care depind de acest sector al industriei agroalimentare.

4.2.6. Acest sector este afectat și de factorii determinanți ai schimbărilor climatice, în special de dependența sa de combustibilii fosili, începând cu producția de alimente, până la procesare, transport și ambalare. Trebuie formulate politici pentru a recunoaște caracterul limitativ al modelului agroalimentar actual și trebuie să se cartografieze un traseu realizabil către un viitor durabil și favorabil climei, pentru fermieri.

4.2.7. Politicile de mediu nu trebuie să intre în conflict cu nevoile imediate ale sectorului agricol, atunci când acestea sunt considerate aplicări ale mecanismelor de sprijin pentru facilitarea tranziției către o economie cu emisii reduse de dioxid de carbon.

4.3. Consumatorii

4.3.1. Puterea consumatorilor poate fi valorificată pentru a realiza tranziția doar în cazul în care consumatorii dispun de o alternativă etică durabilă, care nu generează o reducere semnificativă a confortului sau a calității în ceea ce privește serviciile, utilizarea sau accesibilitatea. Se pot dezvolta alternative viabile pentru consumatori prin noile modele economice, precum economia digitală, colaborativă și circulară, și printr-o cooperare internațională privind tranziția globală și sectorială la aceste modele.

4.3.2. De prea multe ori, principiul „poluatorul plătește” este aplicat greșit, iar consumatorilor li se impun taxe, atunci când nu au nicio alternativă viabilă. Consumatorii trebuie să aibă o alternativă, înainte ca prețurile să reprezinte un instrument eficient pentru a determina schimbări de comportament în direcția dorită.

⁽⁵⁾ Avizul pe tema „O eventuală redefinire a politicii agricole comune” (JO C 288, 31.8.2017, p. 10).

⁽⁶⁾ Avizul privind Economia circulară – îngrășămintele (JO C 389, 21.10.2016, p. 80).

⁽⁷⁾ Avizul pe tema „Utilizarea terenurilor pentru producția durabilă de alimente și serviciile ecosistemice” (a se vedea pagina 72 din prezentul Jurnal Oficial).

4.3.3. Taxa pe pungile de plastic reprezintă un bun exemplu de situație în care consumatorii au de plătit o taxă de mică valoare, având însă alternative – și anume, pot veni cu plasele proprii sau pot folosi o cutie furnizată de comerciantul cu amănuntul. Printr-o astfel de aplicare, se poate obține o schimbare pe scară largă a comportamentului.

4.3.4. În schimb, impozitarea combustibililor fosili (de exemplu, benzina) la nivel de consumator poate să genereze nemulțumiri și să determine cheltuirea venitului disponibil pe combustibil. De asemenea, aceasta poate determina o piață ilegală secundară, menținând totodată profitul producătorului de poluanți. Această situație este înrăutățită, în majoritatea cazurilor, de lipsa măsurilor de evitare a deturnării impozitelor respective. Cetățenii asociază politicile privind schimbările climatice cu penalizări inechitabile pentru cei care nu au nicio alternativă decât să trăiască într-o economie cu combustibili fosili.

4.3.5. Mecanismele de sprijin, printre care fondurile publice și instrumentele economice, ar trebui să fie investite astfel încât să asigure existența unei infrastructuri și a unor măsuri de sprijin adecvate pentru consumatorii care doresc să aleagă un stil de viață cu emisii scăzute de carbon, inclusiv asistență pentru a face față costurilor mai ridicate ale bunurilor și serviciilor etice/cu ciclu de viață îndelungat/durabile. Acest fenomen poate lua forma unui parteneriat public-privat. Industria auto este un bun exemplu de funcționare a acordurilor de finanțare de către producător, pentru a îmbunătăți accesul consumatorilor la mașini noi. Tipuri similare de sisteme de sprijin se pot oferi și în alte sectoare, de exemplu pentru aparatele electrocasnice, modernizarea unei locuințe sau a unei întreprinderi.

4.3.6. Există o contradicție climatică în ceea ce privește folosirea fondurilor publice pentru sprijinirea și investirea în sisteme și infrastructuri care sporesc dependența utilizatorului de factorii determinanți ai schimbărilor climatice, în timp ce se depun eforturi pentru a limita și gestiona impactul schimbărilor climatice. Consumatorii resimt din plin efectele acestui fenomen. Posibilitatea de a alege între a plăti mai mult pentru opțiunile care poluează și renunțarea la acestea nu constituie o alegere „corectă” la dispoziția cetățenilor.

4.3.7. Există percepția că un stil de viață durabil și opțiunile de consum durabil sunt compatibile doar cu venituri disponibile ridicate. Opțiunile etice, durabile și favorabile climei nu sunt accesibile tuturor în mod egal. Stabilirea unor prețuri care să încorporeze costurile climatice (cum ar fi folosirea intensivă a resurselor) ale bunurilor și serviciilor ar trebui să fie sprijinită de un cadru de politică care să pună în discuție această percepție și să sporească accesibilitatea pentru toți consumatorii.

4.3.8. Legislația UE în materie de protecție a consumatorului precede recunoașterea de către ONU, în 1999, a consumului durabil, ca drept fundamental al consumatorilor și, prin urmare, nu îl menționează⁽⁸⁾. CESE își repetă solicitarea privitoare la o politică în domeniul consumului durabil. Acest lucru este în mod special relevant în contextul obiectivelor de dezvoltare durabilă și al inițiativei privind economia circulară.

4.3.9. Fără alternativă, consumatorul se confruntă cu sărăcia, cu decizii deficitare, cu alegeri nesănătoase sau cu alegeri nedurabile și dezvoltă o aversiune față de politicile „de mediu”, care sunt considerate a penaliza utilizatorul final. În timp, cei care profită de pe urma acestui sistem nu plătesc, ci câștigă și mai mult; astfel, inegalitatea crește – sub pretextul politicii de mediu, contrazicând principiul durabilității.

4.4. Tranzițiile în domeniul muncii

4.4.1. Este esențial ca atât lucrătorii cu competențe de nivel scăzut sau netransferabile, cât și cei cu înaltă calificare să fie protejați pe parcursul tranziției. Cele mai vulnerabile sectoare și categorii de lucrători trebuie identificate și sprijinite în mod adecvat. Automatizarea locurilor de muncă în cadrul economiei cu emisii scăzute de dioxid de carbon ar putea duce la desființarea anumitor locuri de muncă⁽⁹⁾.

4.4.2. Recalificarea și educația sunt unele dintre mijloacele de a obține această protecție. Lucrătorii ale căror locuri de muncă dispar ca urmare a schimbărilor climatice sau ca urmare a nevoii de a pune capăt dependenței de factorii determinanți ai schimbărilor climatice nu ar trebui să fie cei care plătesc prețul acestei schimbări.

⁽⁸⁾ Avizul privind „Consumul colaborativ sau participativ: un model de dezvoltare durabilă pentru secolul XXI” (JO C 177, 11.6.2014, p. 1).

⁽⁹⁾ Avizul pe tema „Tranziția către un viitor european mai durabil – o strategie pentru 2050” (a se vedea pagina 44 din prezentul Jurnal Oficial).

4.4.3. Identificarea timpurie a competențelor necesare pentru a permite participarea deplină la aceste noi modele economice reprezintă o parte a soluției, însă, în egală măsură, acestea ar trebui să fie cartografiate în contextul locurilor de muncă din prezent și al dependențelor de modelul actual nedurabil.

4.4.4. Este important să se protejeze și să se păstreze comunitățile atunci când este posibil, dar și să se faciliteze o tranziție cu cel mai redus impact asupra bunăstării, atât sociale, cât și economice, a celor afectați.

4.4.5. Noi oportunități pot fi identificate în mod clar în noile modele economice propuse, inclusiv în economia funcționalității, colaborativă și circulară. În acest sens, UE ar trebui să înceapă negocierile internaționale necesare acțiunilor de realizare a modelului economic global.

4.5. Sănătatea

4.5.1. Sănătatea are de pierdut de pe urma problemelor generate de schimbările climatice și de factorii determinanți ai schimbărilor climatice. Aceste pierderi se pot cuantifica în decese și boli asociate poluării aerului, de exemplu, și reprezintă un cost pentru societate, precum și pentru sistemele publice de sănătate. Sistemele publice de sănătate trebuie să ia în considerare rolul pe care îl joacă schimbările climatice și factorii determinanți ai schimbărilor climatice în sectorul lor.

4.5.2. Există o corelație între sănătate și bunăstare pe de o parte, și accesul la natură, pe de altă parte (IEEP). Multe state membre se confruntă cu provocări în materie de sănătate și societale, precum obezitatea, probleme de sănătate mintală, excluziunea socială, poluarea fonică și atmosferică, iar acestea afectează în mod disproporționat grupurile defavorizate și vulnerabile din punct de vedere socioeconomic.

4.5.3. Investițiile în natură se referă nu numai la schimbările climatice în ceea ce privește eliminarea poluanților, ci și la investițiile în stocarea dioxidului de carbon în ecosisteme naturale. Beneficiile în materie de sănătate asociate sunt de două tipuri: prevenirea problemelor de sănătate și promovarea unui stil de viață activ, care să genereze o stare de sănătate mai bună a cetățenilor și a comunităților. Recunoașterea acestui aspect contribuie la asigurarea faptului că deciziile de politică sunt echilibrate, informate și bazate pe dovezi.

4.6. Energia

4.6.1. Producția de energie regenerabilă exprimată ca procent din consumul de energie a crescut de peste două ori între 2004 și 2015 în UE (de la 14 % la 29 %). Cu toate acestea, în ceea ce privește sistemele de încălzire, construcțiile, industria și transporturile, cerințele energetice sunt în continuare enorme. Se înregistrează progrese pornind însă de la o bază foarte scăzută, de exemplu cota de energie din surse regenerabile din consumul de combustibili în sectorul transporturilor a crescut de la 1 % la 6 % în aceeași perioadă.

4.6.2. Deși reprezintă o problemă în întreaga Europă și deși sensul și contextul său pot varia de la o țară la alta, sărăcia reprezintă un alt exemplu în ceea ce privește nevoia de a asigura faptul că politicile privind schimbările climatice se axează pe protejarea celor mai vulnerabili.

4.6.3. CESE își reiterează propunerea referitoare la înființarea unui Observator european privind sărăcia energetică⁽¹⁰⁾, care să integreze toate părțile interesate și să contribuie la definirea indicatorilor europeni ai sărăciei energetice. Dreptate pentru toți cetățenii înseamnă asigurarea furnizării de energie curată, accesibilă și la un preț convenabil pentru toți.

4.6.4. Politicile care sprijină abordarea problemei sărăciei energetice din UE pot reprezenta, de asemenea, soluții pentru a stabili o infrastructură pentru energie curată și pentru furnizarea de energie curată, prin transferarea subvențiilor și prin coordonarea voinței politice.

4.6.5. Politicile care sprijină subvențiile pentru combustibili fosili, direct sau indirect, conduc la o inversare a principiului „poluatorul plătește” – în aceste cazuri, poluatorul este plătit. Multe dintre aceste subvenții sunt invizibile pentru utilizatorul final, însă, în fond, provin din bani publici. Un aviz recent⁽¹¹⁾ a descris deja argumentele pentru eliminarea subvențiilor acordate în detrimentul mediului în UE, iar un alt aviz, privind cartografierea politicilor de dezvoltare durabilă ale UE⁽¹²⁾, subliniază necesitatea de a pune în practică angajamentele luate în ceea ce privește eliminarea subvențiilor acordate în detrimentul mediului și de a promova intens reforma taxei de mediu.

⁽¹⁰⁾ A se vedea nota de subsol 1.

⁽¹¹⁾ Avizul pe tema „Instrumente de piață – O economie a UE cu emisii scăzute de dioxid de carbon” (JO C 226, 16.7.2014, p. 1).

⁽¹²⁾ Avizul pe tema „Dezvoltarea durabilă: o privire de ansamblu asupra politicilor interne și externe ale UE” (JO C 487, 28.12.2016, p. 41).

4.6.6. Toată lumea ar trebui să aibă parte de sprijin, iar subvențiile ar trebui să se concentreze asupra surselor de energie regenerabilă, subvențiile pentru factorii determinanți ai schimbărilor climatice ar trebui eliminate în regim de urgență, iar scutirile ar trebui să se aplice într-un mod mai echitabil, mai exact, nu celor care își permit cel mai mult să plătească și nu celor care profită de pe urma poluanților. Conform FMI, la nivel global, subvențiile pentru combustibilii fosili se ridică în prezent la 10 milioane USD pe minut. Eliminarea acestor subvenții ar crește veniturile publice cu 3,6 % din PIB-ul global, ar reduce emisiile cu peste 20 %, ar elimina decesele premature cauzate de poluarea aerului cu mai mult de jumătate și ar crește bunăstarea economică la nivel global cu 1,8 mii de miliarde USD (2,2 % din PIB-ul global). Această cifră subliniază caracterul injust al sistemului actual.

4.6.7. Eficiența politicilor de durabilitate depinde de modul în care măsurile de sprijinire a tranziției sunt clar identificate, ierarhizate și finanțate corespunzător.

Bruxelles, 19 octombrie 2017.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS
